

بانكداری الكترونيك و ماليات بر نقل و انتقال پول (بررسی امکان اجرای آن در ایران)

جهانگیر بیابانی
مدیر گروه بانكداری پژوهشکده
پولی و بانکی

اعظم احمدیان
پژوهشگر گروه بانكداری
پژوهشکده و پولی و بانکی

طرح موضوع

● مالیات بر نقل و انتقالات پول از جمله مباحثی است که اجرای آن

اهمیت موضوع بوع رای ای ران

در کشور ایران به دلیل وجود مشکلاتی نظیر فرار مالیاتی، محدود بودن پایه‌های مالیاتی (یعنی آنچه که مالیات بر آن وضع می‌شود)، ضعف‌های اجرایی در اخذ مالیات و بررسی گسترش پایه‌های مالیاتی را ضروری می‌سازد. یکی از این موارد مالیات بر نقل و انتقال پولی است. در کشور ما از انواع مختلف نقل و انتقالات مالی تنها بر نقل و انتقالات سهام مالیات وضع می‌گردد. بنابراین به صورت خاص برای نقل و انتقال پول مالیات وضع نشده است.

در این مقاله سعی شده است با توجه به توسعه بانکداری الکترونیک که بستر مناسب برای اجرای مالیات بر نقل و انتقالات پولی را فراهم می‌سازد و جدید بودن موضوع مطالعات نظری و تجربی که در زمینه مالیات بر نقل و انتقالات مالی با تأکید بر مالیات بر نقل و انتقالات پولی وجود دارد

انواع مالیات بر نقل و انتقالات مالی

- مالیات بر سهام که این نوع مالیات به هنگام معامله سهام دریافت می شود همچنین می تواند زمان انتشار سهام نیز دریافت شود این نوع مالیات می تواند با نرخ ثابت یا متناسب با ارزش بازاری سهام دریافت شود.
- دوم نوع آن مالیات بر نقل و انتقال پول که این نوع مالیات می تواند بر مشتقات مالی نیز وضع شود. این نوع مالیات، مالیات توبین نیز نامیده می شود که در حال حاضر در بسیاری از کشورها معاملات بین المللی بر واحد پول خارجی وضع می شود.
- نوع سوم مالیات بر سپرده برداشت شده از بانک وضع می شود.
- چهارم مالیات بر بخش بیمه است.
- پنجم مالیات بر معاملات مسکن و سایر معاملات مالی

تاریچه مالیات بر نقل و انتقال پول

- مالیات بر نقل و انتقال سهام توسط کینز در سال (۱۹۳۶)
- مالیات بر نقل و انتقال ارز توسط توبین در سال (۱۹۷۸)
- مالیات بر نقل و انتقال پول توسط فیچ (۲۰۰۱)
- تأکید بر مالیات بر نقل و انتقال پول پس از بحران بانکی ۲۰۰۸ در اتحادیه اروپا

ویژگی مالیات بر نقل و انتقالات پولی

از آنجا که هر معامله‌ای سرآخر تسویه می‌شود، بنابراین مالیات‌ها می‌توانند از مبدأ ارزیابی شوند و به واسطه سیستم تسویه پرداخت بانکها می‌توان مقدار آن را اندازه گرفت.

مشخصه اتوماتیکی آن باعث می‌شود که اطلاعات به صورت کامل ثبت شود بدون اینکه نیازی به ثبت انفرادی افراد یا شرکتها باشد.

در واقع این نوع مالیات بر کارت اعتباری و کارت بدهی وضع شده و به این ترتیب مالیات به صورت الکترونیکی به دولت منتقل می‌شود و همه مالیاتها به محض استفاده از پول به صورت یکجا دریافت می‌شود.

اگر پرداختها به صورت نقدی صورت پذیرد، فرار مالیاتی دور از انتظار نخواهد بود. از آنجا که هزینه دریافت مالیات از پول ممکن است مانع از پرداخت الکترونیکی شود، پس باید سایر انواع مالیاتها حذف گردد. تنها راه برای دریافت مالیات بر نقل و انتقالات پولی

ویژگی مالیات بر نقل و انتقالات پولی

به دلیل اینکه این نوع مالیات به صورت الکترونیکی پرداخت می‌شود ●

ویژگی مالیات بر نقل و انتقالات پولی

کاهش در نرخ نهایی و متوسط مالیات بر نقل و انتقال پول باعث افزایش عرضه ساعات کار می‌شود. به این ترتیب که با وضع این نوع مالیات

کشورهای اجرا کننده مالیات بر نقل و انتقالات مالی

کشور	سال آغاز	نوع مالیات بر نقل و انتقالات مالی
آمریکا	۱۹۶۶	مالیات بر نقل و انتقال سهام *
اسپانیا	۱۹۸۸	مالیات بر نقل و انتقالات مالی **
نیوزلند	۱۹۹۰	مالیات بر نقل و انتقال سهام
سوئد	۱۹۹۱	مالیات بر نقل و انتقال سهام
آلمان	۱۹۹۱	مالیات بر نقل و انتقال سهام
آلمان	۱۹۹۲	مالیات بر capital duty
دانمارک	۱۹۹۹	مالیات بر نقل و انتقالات مالی
ژاپن	۱۹۹۹	مالیات بر نقل و انتقال سهام
اتریش	۲۰۰۱	مالیات بر نقل و انتقال سهام
استرالیا	۲۰۰۱	مالیات بر نقل و انتقال سهام
ایتالیا	۲۰۰۸	مالیات بر نقل و انتقال سهام
فرانسه	۲۰۰۸	مالیات بر نقل و انتقال سهام

*Security transaction tax

**Financial transaction tax

کشورهای اجرا کننده مالیات بر نقل و انتقالات پولی

کشور	سال آغاز
اتحادیه اروپا	۲۰۱۳
اسپانیا	۱۹۸۸
برزیل	۱۹۹۳
آرژانتین	۱۹۷۶
پرو	۱۹۸۹
کلمبیا	۱۹۹۸
دانمارک	۱۹۹۹

اتحادیه اروپا

نرودوا (۲۰۱۳) در مقاله خود به بررسی امکان اعمال مالیات بر بخش مالی در اتحادیه اروپا پرداخته‌است.

پس از بحران مالی ۲۰۰۸ که از آمریکا آغاز و به اتحادیه اروپا انتقال یافت، موضوع اعمال مالیات بر بخش مالی مطرح گردید.

برآورد این مقاله نشان می‌دهد، درآمد حاصل از مالیات بر بخش مالی ۳۹ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد.

وضع مالیات بر بخش مالی باعث افزایش درآمد مالیاتی دولت شده و به دولت کمک می‌کند تا در زمان ایجاد بحران در بخش مالی بتواند از آنها حمایت نماید.

برزیل

- آغار در سال ۱۹۹۳ به صورت مالیات بر بدهی بانکها
- مالیات بر برداشت سپرده مالیات بر ارزش مالیات بر سهام
- کاربرد در تأمین مالی خدمات بخش عمومی
- مزایا: بهبود ابداعات در ابزارهای مالی بانکی ، بهبود سرمایه گذاری بانکها در فعالیتهای اقتصادی ، کاهش برداشت سپرده از بانکها،بهبود تأمین مالی بنگاه ها

بهره وری درآمد مالیاتی برابر است با نسبت درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی تقسیم بر نرخ مالیات

سال	نرخ مالیات	درآمد ناخالص درصدی در GDP	درآمد ناخالص درصدی در درآمد مالیاتی	بهره وری
۱۹۹۴	۰,۲۵	۱,۰۶	۳,۶	۵,۱۰
۱۹۹۷	۰,۲۰	۰,۸۰	۲,۸	۴,۲۸
۱۹۹۸	۰,۲۰	۰,۹۰	۳	۴,۴۴
۱۹۹۹	۰,۲۲	۰,۸۳	۲,۹	۳,۶۹
۲۰۰۰	۰,۳۴	۱,۳۳	۴,۸	۴,۰۴
۲۰۰۱	۰,۳۶	۱,۴۵	۷,۴	۳,۹۵
۲۰۰۲	۰,۳۸	-	۶,۱	۴,۰۵
۲۰۰۳	۰,۳۸	۱,۴۸	-	۳,۹۰

آرژانتین

- آرژانتین اولین کشور آمریکای لاتین در سال ۱۹۷۶
- مالیات بر برداشت سپرده بانکه‌ها سهام، اوراق مشارکت، اوراق دولتی، اوراق مشتقه، بدهی بانکه‌ها. مالیات بر بدهی به شبکه بانکی، کارتهای اعتباری و هر نوع نقل و انتقال الکترونیکی چک‌های بانکی
- مالیات بر بخش مالی هم از بانکه‌ها هم از سایر نهادهای مالی اخذ گردیده و به ۷۰ درصد به دولت مرکزی و ۳۰ درصد به دولت محلی انتقال یافت.
- در سال ۲۰۰۹ درآمد مالیاتی دولت از بدهی بانکه‌ها به ۱۱ درصد از کل درآمد مالیاتی دولت رسیده است. به طوری که سومین درآمد بزرگ مالیاتی دولت است.

سال	نرخ مالیات	درآمد خالص درصدی از تولید ناخالص داخلی	درآمد خالص درصدی از درآمد مالیاتی	بهره وری
۱۹۸۹	۰,۷۰	۰,۶۶	۴,۳	۱,۸۱
۱۹۹۰	۰,۳۰	۰,۳۰	۲	۰,۹۴
۱۹۹۱	۱,۰۵	۰,۹۱	۵,۴	۰,۹۹
۱۹۹۲	۰,۶۰	۰,۲۹	۱,۵	۰,۸۱
۲۰۰۱	۰,۵۰	۱,۴۵	۴,۲	۱,۰۶
۲۰۰۲	۰,۶۰	-	۹,۶	-

پرو

● آغاز در آگوست سال ۱۹۸۹

● مالیات بر بدهی و کارت اعتبار، مالیات بر بدهی بانکها شامل حساب پس انداز

امکان اجرای مالیات بر نقل و انتقال پول در ایران

- پایه مالیاتی در این روش، نقل و انتقالات پولی در نظام بانکی است.
- در این روش حتی معاملات غیر رسمی و بازار سیاه هم به دلیل اینکه پرداخت‌های آنها از طریق شبکه بانکی عمدتاً انجام می‌پذیرد و مشمول این نوع مالیات می‌گردند.
- برای برآورد حجم نقل و انتقالات پولی در نظام بانکی باید کلیه برداشت‌ها و واریزها به حساب‌های بانکی در کشور برآورد شود. برای برآورد نقل و انتقال‌های بانکی از چند شاخص می‌توان استفاده کرد.
- نخست نقل و انتقال‌های صورت گرفته از طریق کارت‌های اعتباری است.
- همچنین چک‌های صادر شده از سوی بانک‌ها نیز می‌تواند نقل و انتقال پول را نشان دهد.
- رشد مالی یک بانک یعنی تفاوت بین جذب سپرده و برداشت آن نیز مهمترین معیار برای اندازه‌گیری نقل و انتقال پولی است. اگر فرض شود متوسط گردش حساب‌ها در نظام بانکی کشور با متوسط تراکنش کارت‌های اعتباری برابر باشد، می‌توان حجم تقریبی نقل و انتقال پولی را بدون دسترسی به گردش حساب بانک‌ها محاسبه نمود.

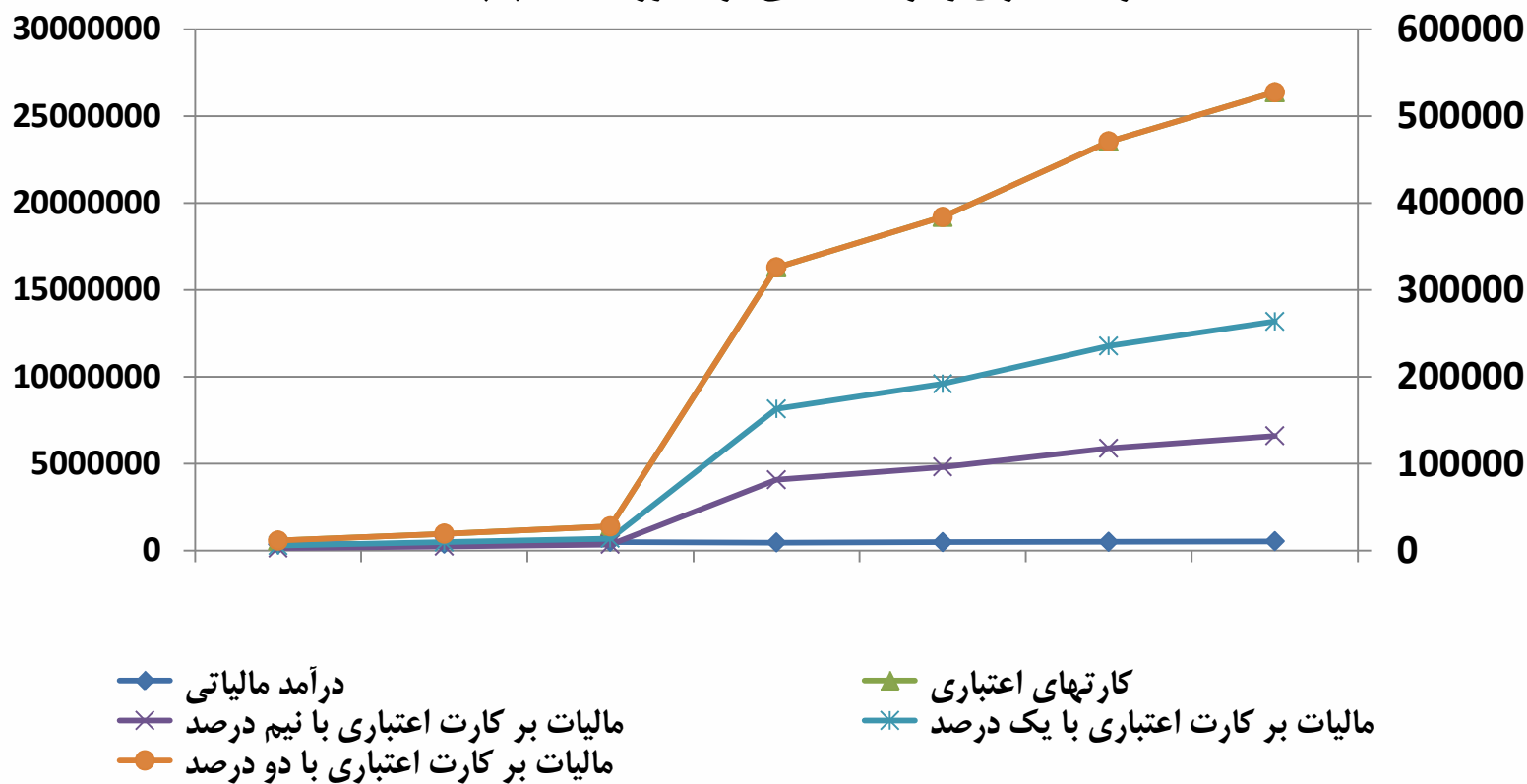
پیش‌بینی درآمد مالیاتی حاصل از مالیات بر تراکنش‌های موفق در بانکداری الکترونیک (میلیارد ریال)

1396	1395	1394	1393	1392	1391	1390	میلیارد ریال
529740	499168	486414	457878	494250	395167	356452	درآمد مالیاتی
9719389	9228824	9116402	9059905	9343070	7091389	6245766	تولید ناخالص داخلی
26366329	23532167	19191912	16284106	1385944	958457	569771	کارتهای اعتباری
131832	117661	95960	81421	6930	4792	2849	مالیات بر کارت اعتباری با نیم درصد
263663	235322	191919	162841	13859	9585	5698	مالیات بر کارت اعتباری با یک درصد
527327	470643	383838	325682	27719	19169	11395	مالیات بر کارت اعتباری با دو درصد

پیش‌بینی درآمد مالیاتی حاصل از مالیات بر تراکنش‌های موفق در بانکداری الکترونیک (میلیارد ریال)

کارت اعتباری و درآمد مالیاتی در محور سمت چپ

پیش‌بینی درآمد مالیاتی حاصل از مالیات بر تراکنش‌های موفق در بانکداری الکترونیک

1396	1395	1394	1393	1392	1391	1390	درصد
5.45	5.41	5.34	5.05	5.29	5.57	5.71	نسبت درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی
1.36	1.27	1.05	0.90	0.07	0.07	0.05	نسبت مالیات بر کارت اعتباری با نیم درصد به کل تولید ناخالص داخلی
2.71	2.55	2.11	1.80	0.15	0.14	0.09	نسبت مالیات بر کارت اعتباری با یک درصد به تولید ناخالص داخلی
5.43	5.10	4.21	3.59	0.30	0.27	0.18	نسبت مالیات بر کارت اعتباری با دو درصد به تولید ناخالص داخلی

مزایای اجرای مالیات بر نقل و انتقال پول در ایران

در حال حاضر موسسات مالی و اعتباری در شبکه بانکی کشور فعالیت می‌کنند که مجوز فعالیت خود را از بانک مرکزی دریافت نکرده‌اند. اما از آنجا که پوشش نقل و انتقال موسسات مالی و اعتباری غیر رسمی از طریق شبکه بانکی صورت می‌پذیرد بنابراین این نوع مالیات به صورت غیر مستقیم قابل دریافت خواهد بود.

رونق بازارهای جایگزین نظیر بازار ارز، طلا، سکه و مسکن باعث خروج سپرده از شبکه بانکی می‌گردد. اگرچه به دلیل عدم گستردگی بازار مالی، بخش بانکی مهمترین بخش تأمین کننده بخش تولید بوده و با وجود رونق بازارهای جایگزین، خروج منابع از بانک‌ها رشد منفی اندکی خواهد داشت. با اجرای مالیات بر نقل و انتقالات پولی خروج سپرده از بانک‌ها کاهش خواهد یافت.

در این نوع مالیات افراد و فعالیتهای زیادی که به دلایل مختلف اقتصادی و اجتماعی از پرداخت مالیات معاف بودند مشمول مالیات می‌گردند.

این نوع مالیات از پرداخت کننده گان اخذ می‌گردد. (هر دریافت کننده در زمان دیگری یک پرداخت کننده است).

چالشها و الزامات

الزامات	چالشها
باید شفافیت در عملکرد بانکها وجود داشته باشد.	
عملکرد بانکها به صورت سیستمی قابل پیگیری و کنترل باشد.	
نظارت بانک مرکزی بر همه موسسات پولی و اعتباری رسمی و غیر رسمی در کشور صورت پذیرد.	
ضروری است سایر مالیاتها در نهایت حذف گردند.	
ایجاد باور مشترک در نهادهای مختلف اقتصادی کشور اعم از دولت	

پیشنهادها

- پیشنهاد می‌شود بر پس‌اندازها و اعتبارات بانکی مالیات تعلق نگیرد تا خللی در فعالیت واسطه‌گری بانکها ایجاد نشود.
- بلکه به هر نوع برداشت سپرده از بانکها و هر نوع پرداخت الکترونیکی مالیات تعلق گیرد. در این صورت برای افراد مقرون به صرفه خواهد بود دارایی‌های مالی خود را به صورت پول و سپرده نزد بانکها نگهداری نمایند. بنابراین اثر مثبت بر سپرده‌گذاری خواهد داشت.
- از طرف دیگر برای تشویق افراد برای بهره‌برداری از بانکداری الکترونیک سایر انواع مالیات حذف شده و مالیات بر نقل و انتقالات مالی جایگزین گردد.
- امکان اجرای پول الکترونیکی در کشور گسترش یابد.

با تشکر از توجه شما